

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της γεωργίας στις πολυμερείς, διμερείς και περιφερειακές εμπορικές διαπραγματεύσεις ενόψει της υπουργικής διάσκεψης του ΠΟΕ στο Ναϊρόμπι»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2017/C 173/04)

Εισηγητής: ο κ. **Jonathan PEEL**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	21.1.2016
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα	6.2.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	23.2.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	523
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	212/0/0

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Για να παραφράσουμε τον Μαρκ Τουέιν ⁽¹⁾, οι αναφορές για τον «θάνατο» του ΠΟΕ λόγω της αποτυχίας του Γύρου της Ντόχα είναι σε μεγάλο βαθμό υπερβολικές. Ο ΠΟΕ παραμένει ένα βιώσιμο και αποτελεσματικό φόρουμ για εμπορικές διαπραγματεύσεις, ιδιαίτερα στον τομέα της γεωργίας.

1.1.1. Το γεγονός αυτό ενισχύθηκε κατά τη 10η υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στο Ναϊρόμπι, τον Δεκέμβριο του 2015. Στις αποφάσεις που ελήφθησαν στο πλαίσιο της διάσκεψης περιλαμβάνονταν και η κατάργηση των επιδοτήσεων των γεωργικών εξαγωγών, την οποία ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ περιέγραψε ως το «σημαντικότερο επίτευγμα του ΠΟΕ για τη γεωργία» τα τελευταία 20 χρόνια. Η απόφαση αυτή επιστέγασε τη συμφωνία διευκόλυνσης του εμπορίου και άλλες συμφωνίες οι οποίες επιτεύχθηκαν στο Μπαλί το 2013, κατά την προηγούμενη υπουργική διάσκεψη.

1.1.2. Στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων ⁽²⁾ υπάρχουν μείζονες τομείς πολιτικής στους οποίους μπορεί να επιτευχθούν καλύτερα συμφωνίες σε πολυμερές επίπεδο, ιδίως στο παγκόσμιο επίπεδο των εγχώριων επιδοτήσεων και της στήριξης, των εξαγωγικών επιδοτήσεων και ορισμένων πτυχών πρόσβασης στην αγορά. Στους τελευταίους περιλαμβάνονται ο μηχανισμός ειδικής διασφάλισης (MEA/SSM — *special safeguard mechanism*) και η ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση (SDT — *special and differential treatment*) για τις αναπτυσσόμενες χώρες μέλη του ΠΟΕ.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) πιστεύει ότι απαιτούνται πλέον μια νέα προσέγγιση, μια νέα προοπτική και μια νέα ώθηση στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων, ο οποίος συνιστά συχνά το πλέον επίμαχο πεδίο των διαπραγματεύσεων. Στην υπουργική δήλωση του Ναϊρόμπι ⁽³⁾ δεν επαναβεβαιώθηκε, για πρώτη φορά, η πλήρης δέσμευση για την ολοκλήρωση του Γύρου της Ντόχα, αλλά διατυπώθηκε, ωστόσο, η «ισχυρή δέσμευση όλων των μελών να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις όσον αφορά τα υπόλοιπα θέματα της Ντόχα», συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας.

1.2.1. Η πολυμερής προσέγγιση για τη γεωργία χρειάζεται να επανεξεταστεί και να αναζωογονηθεί, και όχι να εγκαταλειφθεί. Η «Ντόχα» ως ιδέα για τον εμπορικό διάλογο ανάμεσα στις ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να διατηρηθεί και να ενισχυθεί, με σεβασμό της αρχής της επισιτιστικής κυριαρχίας για όλους.

⁽¹⁾ Κλασικός αμερικανός συγγραφέας.

⁽²⁾ Ορολογία του ΠΟΕ η οποία χρησιμοποιείται στο σύνολο του εγγράφου.

⁽³⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm

1.2.2. Η ΕΕ ευρίσκεται σε καλή θέση για να διαδραματίσει ηγετικό και ενεργό ρόλο προς την κατεύθυνση της προαγωγής μιας νέας, ισορροπημένης προσέγγισης. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την ΕΕ να αναλάβει τον εν λόγω ρόλο, ιδίως δε λόγω της αποτυχίας πολλών ταχέως αναδυόμενων οικονομιών να συνεισφέρουν ουσιαστικά στην παροχή βοήθειας προς άλλες που υστερούν ακόμη στον τομέα της ανάπτυξης, για τις οποίες η δημιουργία ικανοτήτων εξακολουθεί να είναι καίριας σημασίας. Εξίσου σημαντικό είναι να εξασφαλιστούν στις λιγότερο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες ευρύτερα περιθώρια ανάληψης δράσης προκειμένου να προληφθεί η υπονόμευση της επισιτιστικής τους ασφάλειας ή η ανάπτυξη των αναδυόμενων γεωργικών τους τομέων.

1.3. Απαιτείται, επιπλέον, περαιτέρω εξέταση των όσων μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα στον τομέα του εμπορίου γεωργικών προϊόντων σε επίπεδο διμερών και περιφερειακών διαπραγματεύσεων, με ταυτόχρονη μέριμνα για την αποφυγή πιθανών συγκρούσεων των τελευταίων με την πολυμερή συνεργασία.

1.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η υιοθέτηση από τα Ηνωμένα Έθνη των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΣΒΑ), από κοινού με τη Συμφωνία των Παρισίων [COP21 ⁽⁴⁾], αλλάζει ριζικά την παγκόσμια εμπορική ατζέντα, ιδίως όσον αφορά το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Οι συμφωνίες αυτές είναι καίριας σημασίας και η ανάγκη να εφαρμοστούν πρέπει να βρίσκεται πλέον στο επίκεντρο όλων των μελλοντικών εμπορικών διαπραγματεύσεων.

1.4.1. Το εμπόριο και οι επενδύσεις καλούνται να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην αποτελεσματική επίτευξη των ΣΒΑ. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη (ΔΗΕΕΑ/Unctad — United Nations Conference on Trade and Development), για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι θα χρειαστούν επιπλέον 2,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ετησίως. Οι ΣΒΑ έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα και καθολική ισχύ. Ως εκ τούτου, όλες οι χώρες πρέπει να μοιραστούν την ευθύνη της επίτευξής τους. Οι ΣΒΑ θα πρέπει να οδηγήσουν σε έναν νέο τρόπο εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο — ευρύτερο, περισσότερο συμμετοχικό και περισσότερο συμβουλευτικό. Ήδη, περισσότερες από 90 χώρες έχουν ζητήσει τη συνδρομή άλλων για να τους επιτύχουν.

1.4.2. Θα υπάρξει στενή συνεργασία για την προαγωγή και εφαρμογή των ΣΒΑ, καθώς και για την προαγωγή των ευρωπαϊκών αξιών σε όλο τον κόσμο, ιδίως μέσω της επίτευξης προόδου σε περιβαλλοντικό και σε κοινωνικό επίπεδο. Συνιστούμε σθεναρά τα επίπεδα διαφάνειας και συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών που επιτυγχάνει ενδεχομένως η ΕΕ στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεών της με τις ΗΠΑ να καταστούν ο κανόνας.

1.4.3. Η δήλωση του Ναϊρόμπι τονίζει ότι ο ΠΟΕ έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των ΣΒΑ, κάτι που θα ήταν πολύ δυσκολότερο χωρίς την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού πολυμερούς μηχανισμού εμπορίου.

1.5. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον», που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2016 ⁽⁵⁾ και η οποία προβλέπει την πλήρη ενσωμάτωση των ΣΒΑ «στο ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής και στις τρέχουσες προτεραιότητες της Επιτροπής».

1.5.1. Αυτό θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις στον τομέα του εμπορίου γεωργικών προϊόντων. Η γεωργία καλείται να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση των περισσότερων ΣΒΑ, αν όχι όλων, και κυρίως των Στόχων 2 (Εξάλειψη της πείνας), 12 (Βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή) και 15 (Υποβάθμιση του εδάφους). Το εμπόριο συμβάλλει στην άμβλυνση των ανισορροπιών που εντοπίζονται σε επίπεδο ζήτησης και προσφοράς, μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή μέσω της αύξησης της διαθεσιμότητας τροφίμων και επίσης προάγει την αποδοτική χρήση των πόρων, αυξάνει τις επενδύσεις, ενισχύει τις εμπορικές ευκαιρίες και την οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, εισοδήματος και ευημερίας στις αγροτικές περιοχές.

1.6. Η ΕΕ βρίσκεται σε μοναδική θέση για να προωθήσει την ατζέντα αυτή: έχει το εκτόπισμα ως ο μεγαλύτερος εξαγωγέας και εισαγωγέας γεωργικών προϊόντων στον κόσμο, δεν θεωρείται πλέον ότι κρατά ως επί το πλείστον αμυντική στάση σχετικά με τη γεωργία, έχει αποδείξει το συνεχές ενδιαφέρον της για το εμπόριο και την ανάπτυξη και, πάνω απ' όλα, έδειξε στο Ναϊρόμπι ότι έχει την ικανότητα να προσφέρει έναν νέο και ισορροπημένο τρόπο σκέψης. Η ΕΕ διαθέτει την αξιοπιστία να διαδραματίσει αποτελεσματικό ρόλο στη γεφύρωση των διαφορών μεταξύ των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών.

1.7. Σε πρώτη φάση, όμως, ώστε να γίνει αυτό κατά τρόπο αποτελεσματικό, η ΕΟΚΕ παρακινεί την Επιτροπή να εκπονήσει ολοκληρωμένη εκτίμηση, κατά πρώτον, των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει η εφαρμογή των ΣΒΑ και της Συμφωνίας του Παρισίου στη γεωργία και την εμπορική πολιτική της ΕΕ.

⁽⁴⁾ Διάσκεψη των συμβαλλόμενων μερών της σύμβασης-πλασιού των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (Παρίσι) (UNFCCC COP 21 — UN Framework Convention on Climate Change/Conference of the Parties).

⁽⁵⁾ SWD(2016) 390 final

1.7.1. Ταυτόχρονα, η ΕΕ πρέπει να διευρύνει την εν λόγω εκτίμηση επιπτώσεων αξιολογώντας επιπροσθέτως τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν στη γεωργία ολόκληρης της ΕΕ οι πρόσφατες εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ, καθώς και οι εξελίξεις στον τομέα του εμπορίου παγκοσμίως. Παρότι η ΕΕ είναι αρμόδια για τη γεωργία και το εμπόριο επί 40 και πλέον χρόνια, έχει παρατηρηθεί κατά καιρούς έλλειψη επικοινωνίας ή και «συντονισμένου» προβληματισμού μεταξύ αυτών των καίριων συμφερόντων.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Στο πλαίσιο (άρθρο 20) της συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης για τη γεωργία (ΣΓΓΟ) του 1994, τα μέλη του νεοσύστατου ΠΟΕ (αντικαθιστώντας τη ΓΣΔΕ, ή Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου), συμφώνησαν να ξεκινήσουν νέες διαπραγματεύσεις «για τη συνέχιση της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας του εμπορίου γεωργικών προϊόντων» μέχρι το τέλος του 1999. Το 2001, αυτή η «ενσωματωμένη αιτζέντα μεταρρυθμίσεων» αποτέλεσε, με τη σειρά της, μέρος του ευρύτερου «Γύρου της Ντόχα» ή της Αναπτυξιακής Ατζέντας της Ντόχα (ΑΑΝ). Έχοντας αρχικά σχεδιαστεί να ολοκληρωθούν έως την 1η Ιανουαρίου 2005, οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη μετά από 15 χρόνια.

2.2. Βασισμένη στις συνεισφορές περισσότερων από 100 μελών του ΠΟΕ στις διαπραγματεύσεις, η δήλωση της Ντόχα ⁽⁶⁾ διατύπωσε τον μακροπρόθεσμο στόχο της για «τη δημιουργία ενός δικαίου και προσανατολισμένου προς την αγορά συστήματος συναλλαγών μέσω ενός προγράμματος θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων». Με τον τρόπο αυτό συμπεριλήφθηκε «η ενίσχυση των κανόνων και η ανάληψη συγκεκριμένων δεσμεύσεων για τη στήριξη των κυβερνήσεων και την προστασία της γεωργίας [...] ώστε να διορθωθούν και να αποτραπούν οι περιορισμοί και οι στρεβλώσεις στις παγκόσμιες αγορές γεωργικών προϊόντων».

2.2.1. Η ΑΑΝ κάλυψε τους «τρεις πυλώνες» του εμπορίου γεωργικών προϊόντων, όπως καθορίζονται στη ΣΓΓΟ:

- σημαντική μείωση των φραγμών στην **πρόσβαση στην αγορά**,
- μειώσεις, με σκοπό τη σταδιακή κατάργηση, όλων των μορφών **εξαγωγικών επιδοτήσεων**,
- ουσιαστικές μειώσεις της **εγχώριας στήριξης** στη γεωργία που στρεβλώνει το εμπόριο.

2.2.2. Η δήλωση της Ντόχα χαρακτήρισε «αναπόσπαστο τμήμα καθ' όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων» την ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση (SDT) για τις αναπτυσσόμενες χώρες, που θα επιτρέπει στις αναπτυσσόμενες χώρες να καλύπτουν τις ανάγκες τους, ιδίως ως προς την επισιτιστική ασφάλεια και την αγροτική ανάπτυξη. Με βάση τις συνεισφορές των μελών, συμφωνήθηκε επίσης να συμπεριληφθούν επιπλέον μη εμπορικά ζητήματα, όπως η προστασία του περιβάλλοντος.

2.3. Μην έχοντας ανταποκριθεί σε αρκετές προθεσμίες, ο Γύρος της Ντόχα δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, αν και έχει σημειωθεί αξιόλογη πρόοδος τόσο στο Μπαλί όσο και στο Ναϊρόμπι.

2.3.1. Βασικό μέρος της δήλωσης της Ντόχα αποτελούσε η «ενιαία δέσμευση», σύμφωνα με την οποία τίποτε δεν θεωρείτο ότι είχε συμφωνηθεί μέχρι να συμφωνηθούν τα πάντα. Παρά το γεγονός ότι τα μέλη του ΠΟΕ ήλθαν κοντά σε συμφωνία σε μια σειρά από περιπτώσεις, με πιο πρόσφατη το 2008, τα εκκρεμή ζητήματα παρέμειναν. Ωστόσο, η ενιαία δέσμευση παρακάμφθηκε ουσιαστικά στο Μπαλί το 2013, με τη συμφωνία διευκόλυνσης του εμπορίου και μια σειρά άλλων συμφωνιών, και η ίδια πολιτική συνεχίστηκε περαιτέρω με τις ειδικές συμφωνίες για τη γεωργία που επιτεύχθηκαν στο Ναϊρόμπι.

2.4. Παρά το γεγονός ότι η παράγραφος 12 της υπουργικής δήλωσης του Ναϊρόμπι αναφέρει ότι: «Σημειώνουμε, ωστόσο, ότι έχει επιτευχθεί πολύ μικρότερη πρόοδος στον τομέα της γεωργίας», η απόφαση που ελήφθη εκεί για την εξάλειψη των επιδοτήσεων στις εξαγωγές γεωργικών προϊόντων περιγράφηκε από τον Γενικό Διευθυντή του ΠΟΕ ως το «σημαντικότερο επίτευγμα του ΠΟΕ για τη γεωργία» ⁽⁷⁾ τα τελευταία 20 χρόνια. Παράλληλα, με την υπουργική δήλωση, τα μέλη δεσμεύτηκαν εκ νέου να συνεχίσουν να εργάζονται προς την κατεύθυνση της δημιουργίας «μηχανισμού ειδικής διασφάλισης για τις αναπτυσσόμενες χώρες μέλη» (ΕΜΔ), καθώς και της αναζήτησης μόνιμης λύσης όσον αφορά τα «δημόσια αποθέματα για λόγους επισιτιστικής ασφάλειας», προς έγκριση κατά την επόμενη, ενδέκατη, υπουργική διάσκεψη (εφεξής «MC11») το 2017. Η υπουργική απόφαση για το βαμβάκι είναι επίσης σημαντική.

⁽⁶⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm

⁽⁷⁾ https://www.wto.org/english/news_e/spra_e/spra108_e.htm

3. Ειδικές παρατηρήσεις: μελλοντική πολυμερής πρόοδος στη γεωργία

3.1. Όπως αναγνώρισαν αμφότερες η ΣΓΤΟ και η ΑΑΝ, οποιαδήποτε αποτελεσματική παγκόσμια συμφωνία σχετικά με τον ΕΜΔ, την SDT ή τα συνολικά επίπεδα των επιδοτήσεων στη γεωργία μπορεί να καλυφθεί κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο μόνο σε πολυμερές επίπεδο. Εάν όμως εξεταστούν ξεχωριστά, όπως στο Ναϊρόμπι, απομένουν λιγότερα κίνητρα για να αντιμετωπιστούν τα δυσκολότερα θέματα, όταν είναι λιγότερα τα όσα μπορούν να προσφερθούν σε αυτούς που αναμένεται να κάνουν σημαντικές παραχωρήσεις.

3.1.1. Η Επιτροπή Γεωργίας του ΠΟΕ επιδεικνύει αυξανόμενη βούληση να εργαστεί για «αποτελέσματα που σχετίζονται με τη γεωργία» κατά την MC11, η οποία αναμένεται να πραγματοποιηθεί στο Μπουένος Άιρες τον Δεκέμβριο του 2017, αλλά και για την «ενσωματωμένη ατζέντα μεταρρυθμίσεων»⁽⁸⁾ της ΣΓΤΟ, αν μη τι άλλο προς υποστήριξη της πολυμερούς προσέγγισης.

3.1.2. Ρεαλιστικά, πάντως, αυτή καθαυτή η διαδικασία της Ντόχα έχει κάνει τον κύκλο της και απαιτεί πλέον νέες ιδέες και νέα προσέγγιση, όχι μόνο για τις μελλοντικές πολυμερείς διαπραγματεύσεις, αλλά επίσης για ό,τι θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερα σε διμερές ή σε περιφερειακό επίπεδο χωρίς στρέβλωση της συνολικής εικόνας.

3.2. Η «δέσημη μέτρων του Ναϊρόμπι» περιλάμβανε έξι συμφωνίες για τη γεωργία, με κύρια τη δέσμευση για την κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων, διευθετώντας έτσι ουσιαστικά έναν από τους τρεις πυλώνες της γεωργίας, με τις αναπτυσσόμενες χώρες να έχουν λίγο περισσότερο χρόνο για τη σταδιακή κατάργηση των εν λόγω επιδοτήσεων. Με τον τρόπο αυτό, επιτεύχθηκε και μια βασική συνιστώσα του ΣΒΑ 2 («Εξάλειψη της πείνας»).

3.2.1. Η ΕΕ αποτέλεσε βασικό μοχλό προς την κατεύθυνση αυτή, ιδίως με την εκ των προτέρων υιοθέτηση κοινής θέσης με μεγάλους παγκόσμιους εξαγωγείς γεωργικών προϊόντων, μεταξύ άλλων, με τη Βραζιλία. Στη συμφωνία αυτή περιλαμβάνονταν επίσης δεσμευτικοί κανόνες για άλλες μορφές στήριξης των εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένων εξαγωγικών πιστώσεων, επισιτιστικής βοήθειας και κρατικών εμπορικών επιχειρήσεων, καθώς και η κατάργηση των επιδοτήσεων για το βαμβάκι.

3.3. Οι συζητήσεις της ΑΑΝ για την **πρόσβαση στην αγορά** έχουν επικεντρωθεί μέχρι στιγμής στο ύψος των δασμών, τις δασμολογικές ποσοστώσεις (ΔΠ), τη διαχείριση της δασμολογικής ποσόστωσης και στις ειδικές εγγυήσεις, συμπεριλαμβανομένης της SDT για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Ως αποτέλεσμα της ΣΓΤΟ, όλα σχεδόν τα μη δασμολογικά εμπόδια στη γεωργία έπρεπε να εξαλειφθούν ή να μετατραπούν σε δασμούς, εκτός εάν ίσχυαν άλλοι κανόνες του ΠΟΕ, ιδίως δε η συμφωνία υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας (συμφωνία ΥΦΠ) και η συμφωνία για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο (συμφωνία ΤΕΕ)⁽⁹⁾. Στις περιπτώσεις στις οποίες οι «υπολογιζόμενοι ισοδύναμοι δασμοί» παρέμεναν ακόμη τόσο υψηλοί ώστε να μην υπάρχει πραγματική δυνατότητα εισαγωγών, θεσπίστηκε ένα σύστημα ΔΠ, με χαμηλότερους δασμούς στο πλαίσιο των εν λόγω ποσοστώσεων.

3.3.1. Οι δασμοί και οι δασμολογικές ποσοστώσεις μπορούν πράγματι να διευθετηθούν στο πλαίσιο διμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, όμως, οι ειδικές εγγυήσεις και η SDT αποτελούν ουσιαστικά πολυμερή ζητήματα. Οι χώρες μπορούν επίσης, και το κάνουν, να περικόπτουν τους δασμούς τους ή τις επιδοτήσεις τους μονομερώς — πολλές το έχουν ήδη πράξει.

3.4. Η **εγχώρια στήριξη** για τη γεωργία βρίσκεται στο επίκεντρο των πολυμερών διαπραγματεύσεων, όπου υπάρχουν επί του παρόντος περιθώρια ελιγμών και ορισμένες προοπτικές για την επίτευξη προόδου στο πλαίσιο της MC11.

3.4.1. Οι περισσότερες χώρες υποστηρίζουν τους αγρότες τους στην εγχώρια αγορά. Σε ορισμένες, η στήριξη αυτή είναι ελάχιστη (π.χ. χώρες που κατέχουν ηγετική θέση στις εξαγωγές, κυρίως η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία). Άλλες ανεπτυγμένες χώρες παρέχουν σημαντική στήριξη στους αγρότες τους μέσω ποικίλων διαφορετικών μορφών, ως επί το πλείστον με τη μορφή αμοιβής για υπηρεσίες που παρέχουν στο κοινωνικό σύνολο. Έτσι πράττουν και οι ταχέως αναδυόμενες οικονομίες, όπου τα επίπεδα στήριξης θεωρείται μεν ότι αυξάνονται σημαντικά καθώς οι χώρες καθίστανται ολοένα πλουσιότερες, αλλά εμφανίζονται σοβαρές χρονικές καθυστερήσεις όσον αφορά την υποβολή στοιχείων στον ΠΟΕ.

⁽⁸⁾ https://www.wto.org/english/news_e/news16_e/agng_09mar16_e.htm, έκθεση ICTSD Bridges, τόμ. 20, αριθ. 40, 24/11/2016.

⁽⁹⁾ Σημαντική αν μη τι άλλο για σκοπούς επισήμανσης και ιχνηλασιμότητας.

3.4.2. Τον Σεπτέμβριο του 2016, οι ΗΠΑ κίνησαν, ενόπιον του ΠΟΕ, διαδικασία επίλυσης διαφοράς κατά της Κίνας για τα μέτρα εγχώριας στήριξης που εφαρμόζει η τελευταία, συγκεκριμένα δε για το σιτάρι, το καλαμπόκι και ορισμένες ποικιλίες ρυζιού. Η Κίνα υπέβαλε τελευταία φορά στοιχεία στον ΠΟΕ το 2010, και πιστεύεται ότι, έκτοτε, έχει αυξήσει με γοργούς ρυθμούς το επίπεδο της παρεχόμενης στήριξης. Παρότι είναι πιθανό να μην ακολουθηθεί η πλήρης διαδικασία, καθώς ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών είναι χρονοβόρος, η κίνηση αυτή ρίχνει βαριά σκιά στις συζητήσεις του ΠΟΕ για την εγχώρια στήριξη ενόψει της MC11. Φαίνεται ακόμη να έρχεται σε αντίθεση με τη δέσμευση που αναλήφθηκε στο Μπαλί περί αποφυγής συγκρούσεων για τα συναφή με τα δημόσια αποθέματα ζητήματα που αφορούν αναπτυσσόμενες χώρες ⁽¹⁰⁾.

3.4.3. Τα στοιχεία που υπέβαλε με τη σειρά της η κυβέρνηση των ΗΠΑ στον ΠΟΕ ⁽¹¹⁾ υποδηλώνουν ότι η εγχώρια στήριξη της αυξήθηκε από 12 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ στα 14 δισεκατ. το 2013, κοντά στο συνολικό όριο που προτείνεται στη «δέσμη μέτρων του Ιουλίου 2008» που δεν έγινε δεκτή. Στον αριθμό αυτό περιλαμβάνονται 6,9 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ σε ενισχύσεις τύπου «πορτοκαλί κουτιού» και 7 δισεκατ. δολάρια σε ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis). Οι ενισχύσεις τύπου «πράσινου κουτιού» ανήλθαν σε 132 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ. Το συνολικό ποσό σε ενισχύσεις, το οποίο υπερβαίνει τα 140 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ, είναι σχεδόν διπλάσιο σε σύγκριση με του 2007. Στην ίδια αναφορά δηλώνεται επίσης ότι η Κίνα ανέφερε στρεβλωτικές για το εμπόριο επιδοτήσεις, όπως αυτές ορίζονται στη συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης για τη γεωργία (ΣΓΓΟ) του 1994 στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ (GATT), ύψους περίπου 18 δισεκατ. δολαρίων ΗΠΑ το 2010, η Ιαπωνία 14 δισεκατ. δολαρίων το 2012, η Ρωσία 5 δισεκατ. δολαρίων το 2014 και η Ινδία 2 δισεκατ. δολαρίων την περίοδο 2010-2011. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπέβαλε η Βραζιλία, οι στρεβλωτικές ενισχύσεις της δεν υπερβαίνουν τα 2 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ για την περίοδο 2014-2015 ⁽¹²⁾.

3.4.4. Την περίοδο 2012-2013, από τα στοιχεία που κοινοποίησε η ΕΕ στον ΠΟΕ ⁽¹³⁾ προκύπτει ότι η ετήσια στήριξη ήταν περίπου 80 δισεκατ. ευρώ, αριθμητικό στοιχείο το οποίο διατηρήθηκε σε σταθερά επίπεδα από την έναρξη του Γύρου της Ντόχα. Ωστόσο, άνω των 70 δισεκατ. ευρώ εξ αυτών αφορούσαν ενισχύσεις τύπου «πράσινου κουτιού». Το σύνολο των ενισχύσεων της ΕΕ «που στρεβλώνουν το εμπόριο», συμπεριλαμβανομένων ενισχύσεων τύπου «πορτοκαλί κουτιού», «μπλε κουτιού» και ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (de minimis), ανήλθε σε μόλις 10 δισεκατ. ευρώ. Στη χρηματοδότηση τύπου «πράσινου κουτιού» της ΕΕ (ενισχύσεις που δεν στρεβλώνουν ή στρεβλώνουν ελάχιστα το εμπόριο) προβλέπονται προγράμματα περιβαλλοντικής προστασίας και περιφερειακής ανάπτυξης.

3.4.5. Η μεγάλη στροφή της ΕΕ από τις στρεβλωτικές ενισχύσεις, η αξία των οποίων ξεπέρασε τα 60 δισεκατομμύρια ευρώ το 2001, προς τις ενισχύσεις τύπου «πράσινου κουτιού» είναι επακόλουθο της «συμφωνίας του Λουξεμβούργου» του 2003 της ΚΓΠ, όταν οι γεωργικές ενισχύσεις της ΕΕ μετατράπηκαν από άμεση στήριξη για μεμονωμένες καλλιέργειες σε «αποσυνδεδεμένη (ή διακριτή) στήριξη του εισοδήματος». Αυτή η σημαντική μονομερής κίνηση προς την κατεύθυνση της εκπλήρωσης ενός βασικού στόχου της ΑΑΝ στη γεωργία προσδίδει στην ΕΕ αυξημένη αξιοπιστία ως μελλοντικό διαμεσολαβητή στις γεωργικές διαπραγματεύσεις.

3.4.6. Από τις ΗΠΑ και άλλες χώρες αναμενόταν, πάντως, να κάνουν σοβαρές παραχωρήσεις για την εγχώρια στήριξη σε αντάλλαγμα με σημαντικές παραχωρήσεις αλλού, μεταξύ άλλων, σε πολυμερή ζητήματα εκτός της γεωργίας, αλλά οι προοπτικές στο θέμα αυτό δεν είναι ενθαρρυντικές. Κάποιες χώρες μπορεί να αισθάνονται ότι δεν υπάρχει λόγος να προχωρήσουν περαιτέρω, έχοντας εξασφαλίσει άλλες περιφερειακές συμφωνίες μεγάλης κλίμακας.

3.4.7. Άλλα ζητήματα παραμένουν εξαιρετικά αμφιλεγόμενα μεταξύ των ίδιων των αναπτυσσόμενων χωρών, κυρίως δε τα «δημόσια αποθέματα για λόγους επισιτιστικής ασφάλειας», ζήτημα το οποίο θέτει τον ένα γείτονα αντιμετώπιζε με τον άλλο. Στο Ναιρόμπι συμφωνήθηκε να συνεχίσουν τα μέλη να εργάζονται για την αναζήτηση μιας μόνιμης λύσης στο ζήτημα αυτό, το οποίο εκκρεμεί από το Μπαλί όπου το θέμα ανακινήθηκε από την Ινδία. Σύμφωνα με την απόφαση του Μπαλί, οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν τα προγράμματα αποθήκευσης τροφίμων, τα οποία, υπό άλλες συνθήκες, θα μπορούσαν να παραβιάζουν τα όρια εγχώριας στήριξης του ΠΟΕ.

3.5. Ωστόσο, όπως αναφέρει και η πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Εμπόριο για όλους», η πολυμερής προσέγγιση βρίσκεται στο επίκεντρο του παγκόσμιου εμπορίου και πρέπει να παραμείνει «ο ακρογωνιαίος λίθος της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ» ⁽¹⁴⁾. Ο ΠΟΕ αναπτύσσει και επιβάλλει τους κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου και διασφαλίζει την παγκόσμια συμβατότητα με την υποστήριξη του μηχανισμού επίλυσης διαφορών που διαθέτει ⁽¹⁵⁾, ο οποίος χαιρεί ευρείας εκτίμησης και χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο. Οι ΣΒΑ και οι στόχοι της COP21 αποτελούν αμφοτεροί σαφή σύνολα στόχων. Αντιθέτως, ο ΠΟΕ έχει έναν σαφή μηχανισμό κατά των φαινομένων που ευρύτετα προστατευτισμού και της διαταραχής του εμπορίου, όπως αυτών που προηγήθηκαν του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της επακόλουθης ίδρυσης της ΓΣΔΕ.

⁽¹⁰⁾ Ο ΠΟΕ οφείλει να χρησιμοποιεί τις ταξινομήσεις των Ηνωμένων Εθνών και, ως εκ τούτου, στις αναπτυσσόμενες χώρες περιλαμβάνονται όλες όσες δεν έχουν ταξινομηθεί ως ανεπτυγμένες ή ως λιγότερο ανεπτυγμένες (LAX). Για το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων της (ΣΓΠ και ΣΓΠ+), η ΕΕ μπορεί να χρησιμοποιεί τις ακριβέστερες κατηγορίες της Παγκόσμιας Τράπεζας, που βασίζονται στο εισόδημα της χώρας.

⁽¹¹⁾ Bridges, τόμ. 20, αριθ. 20, 2 Ιουνίου 2016.

⁽¹²⁾ Bridges, τόμ. 20, αριθ. 37, 3 Νοεμβρίου 2016.

⁽¹³⁾ Bridges, τόμ. 19, αριθ. 38, 12 Νοεμβρίου 2015.

⁽¹⁴⁾ COM(2015) 497 final, σημείο 5.1.

⁽¹⁵⁾ Αυτή τη στιγμή χειρίζεται την 513η υπόθεσή του.

3.5.1. Ο συγκεκριμένος ρόλος ως προς τη θέσπιση κανόνων είναι ιδιαίτερα σημαντικός για το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Αυτό ισχύει πάνω απ' όλα για τη συμφωνία ΥΦΠ (υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας) και για τον εξαιρετικά πολύπλοκο τομέα των κανόνων καταγωγής (ROO — Rules of Origin), παρότι δεν εμπίπτουν στην ΑΑΝ. Εξακολουθεί να υπάρχει πραγματικός κίνδυνος διμερείς συμφωνίες να θέσουν ενδεχομένως επικαλυπτόμενους ή ακόμη και αντικρουόμενους κανόνες, περιπλέκοντας μάλλον παρά απλοποιώντας τους κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου.

3.5.2. Η συμφωνία ΥΦΠ του ΠΟΕ του 1995 καλύπτει την εφαρμογή κανονισμών για την ασφάλεια των τροφίμων και την υγεία ζώων και φυτών. Το άρθρο 5 παράγραφος 7 καλύπτει την αρχή της προφύλαξης, η οποία πλέον κατοχυρώνεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας. Οποιαδήποτε προσπάθεια τροποποίησής του σε μη πολυμερές επίπεδο θα είχε σοβαρές επιπτώσεις για την παγκόσμια εμπορική τάξη και τη μελλοντική αξιοπιστία της ίδιας της συμφωνίας.

4. Προοπτικές για διμερείς ή περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες

4.1. Στη γεωργία, όπως και σε άλλους τομείς, οι διμερείς ΣΕΣ (FTA — Free Trade Agreements) πρέπει να παρέχουν πραγματική προστιθέμενη αξία. Αφήνουν μεγαλύτερα περιθώρια για τη συνεκτίμηση περιφερειακών και εθνικών διαφορών, αλλά και πολιτισμικών ευαισθησιών. Πρέπει ακόμη να κρίνονται από το κατά πόσο ενισχύουν την πολυμέρεια.

4.2. Οι μειώσεις των δασμών και οι δασμολογικές ποσοτώσεις συνιστούν ζωτικό συστατικό στοιχείο των διμερών εμπορικών συμφωνιών. Στην Ιαπωνία οι εισαγωγικοί δασμοί για τα είδη διατροφής παραμένουν πολύ υψηλοί, ενώ στην Κίνα οι δασμοί είναι πολύ χαμηλότεροι. Η ΕΕ θα μπορούσε επίσης να διαθέτει περιθώρια για ελιγμούς με μερικές δασμολογικές ποσοτώσεις, ενδεχομένως σε τομείς όπου τα ευαίσθητα σημεία έχουν αλλάξει σε σύγκριση με εκείνα που καθορίστηκαν κατά την εποχή της ΣΠΤΟ.

4.2.1. Οι γεωγραφικές ενδείξεις (ΓΕ), για τις οποίες αναφέρεται ότι αντιπροσωπεύουν αξία 5,6 δισεκατ. ευρώ ετησίως⁽¹⁶⁾, αποτελούν έναν πολύ σημαντικό τομέα στον οποίο η ΕΕ θα πρέπει να μεγιστοποιήσει τα συμφέροντά της στις διμερείς διαπραγματεύσεις. Οι διαπραγματευτές της ΕΕ επέτυχαν να συμπεριλάβουν περίπου 145 αναγνωρισμένες ΓΕ της ΕΕ στη συμφωνία ΕΕ-Καναδά (ΣΟΕΣ)⁽¹⁷⁾, και περισσότερες στη συμφωνία με το Βιετνάμ, στοιχείο το οποίο θα διαφοροποιηθεί ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε ξεχωριστής ΣΕΣ. Άλλες χώρες, κυρίως στην Ανατολική Ασία, δεν ήταν ταχείς στον ορισμό ΓΕ, ενώ οι ΗΠΑ θεωρούν πολλές από τις ονομασίες αυτές γενόσημα προϊόντα.

4.2.2. Η ΕΕ πρέπει επίσης να διασφαλίζει στο ακέραιο τα συμφέροντα της γεωργίας στο πλαίσιο διμερών διαπραγματεύσεων και να τα ενισχύει στο μέτρο του δυνατού, ιδίως όταν η άλλη διαπραγματευτική πλευρά είναι σημαντικός εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων, όπως π.χ. η Mercosur, η Αυστραλία ή η Νέα Ζηλανδία. Η ΕΕ πρέπει δε να αποφεύγει τον πειρασμό να κάνει παραχωρήσεις στη γεωργία με ανταλλάγματα σε άλλους τομείς.

4.3. Οι διμερείς συμφωνίες πρέπει να αποσκοπούν στην εξάλειψη της εφαρμογής δύο μέτρων και σταθμών, ιδίως στον τομέα της γεωργίας και κυρίως σε σχέση με τις συμφωνίες ΥΦΠ και ΤΕΕ στις χώρες εταίρους. Η ΕΕ θα θέλει επίσης να προωθήσει τα δικά της πρότυπα όσον αφορά την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων, καθώς και να προαγάγει τα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και ευρύτερα πρότυπα της στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης, σε συμφωνία με τους ΣΒΑ. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το επίπεδο διαφάνειας και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, όπως έχει επιτευχθεί με τη Διατλαντική Εταιρική Σχέση Συναλλαγών και Επενδύσεων (TTIP — Transatlantic Trade and Investment Partnership) και συνιστά το συγκεκριμένο επίπεδο να καταστεί ο κανόνας στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις.

4.3.1. Η ΕΕ (και άλλοι) πρέπει, μεταξύ άλλων, να αναλάβουν τη δέσμευση για τη δημιουργία ικανοτήτων ώστε να βοηθήσουν λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να ανταποκριθούν στις προδιαγραφές αυτές, παρέχοντάς τους, παραδειγματος χάρι, βοήθεια για να αναπτύξουν αποδεκτό σύστημα κτηνιατρικής πιστοποίησης, δεδομένης της ύψιστης σημασίας των προτύπων ασφάλειας των τροφίμων.

4.4. Η διασφάλιση και ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας θα αποτελέσει επίσης θεμελιώδη οδηγό πολιτικής σε όλες τις διμερείς γεωργικές διαπραγματεύσεις, όπως περιγράφεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εμπόριο γεωργικών προϊόντων/παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια»⁽¹⁸⁾. Όπως επισημαίνεται σε αυτή, το ζητούμενο όσον αφορά το εμπόριο γεωργικών προϊόντων είναι αφενός «να ικανοποιηθεί η κερδοφόρα ζήτηση» (ίσως για πρώτη φορά) «και αφετέρου να δοθεί βοήθεια και υποστήριξη εκεί όπου οι άνθρωποι δεν μπορούν να εξαλείψουν την πείνα και να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις με δικές τους δυνάμεις». Είναι εξίσου σημαντικό να διατηρείται ένα επαρκές επίπεδο επισιτιστικής αυτάρκειας, αν μη τι άλλο για την προστασία των χωρών εισαγωγής από μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών στα εισαγόμενα προϊόντα.

⁽¹⁶⁾ Σύμφωνα με δήλωση υπαλλήλων της ΕΕ σε συνεδρίαση της ΕΟΚΕ τον Μάρτιο του 2016.

⁽¹⁷⁾ Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία, εν αναμονή πλέον της κύρωσης.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 97

4.4.1. Στην εν λόγω γνωμοδότηση επισημάνθηκε η τεράστια δυνητική ζήτηση για τα προϊόντα τροφίμων και ποτών της ΕΕ εκτός της Ευρώπης. Περίπου τα δύο τρίτα της γεωργικής παραγωγής της ΕΕ προορίζονται για περαιτέρω επεξεργασία. Οι εξαγωγές γεωργικών τροφίμων της ΕΕ έφτασαν τα 129 δισεκατ. ευρώ το 2015, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 27 % από το 2011. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2016, οι εξαγωγές της ΕΕ ανήλθαν συνολικά σε 25,4 δισεκατ. ευρώ, ενώ, με τη σειρά τους, οι εισαγωγές τροφίμων και ποτών της ΕΕ ανήλθαν στα 17,8 δισεκατ. ευρώ. Κορυφαία σε εξαγωγικές επιδόσεις αναδείχθηκαν το κρέας, τα οινοπνευματώδη ποτά, το κρασί, τα γαλακτοκομικά, και οι σοκολάτες και τα είδη ζαχαροπλαστικής.

5. Εμπόριο, γεωργία και ΣΒΑ

5.1. Η υιοθέτηση των ΣΒΑ από τα Ηνωμένα Έθνη τον Σεπτέμβριο του 2015, οι οποίοι βρίσκονται στο επίκεντρο της Ατζέντας των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ως το 2030, και η υλοποίηση της συμφωνίας των Παρισίων (COP21) ⁽¹⁹⁾, θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο παγκόσμιο εμπόριο. Η πρωταρχική ανάγκη εφαρμογής τους πρέπει να βρίσκεται πλέον στο επίκεντρο όλων των μελλοντικών εμπορικών διαπραγματεύσεων, ιδίως δε όσον αφορά το εμπόριο γεωργικών προϊόντων.

5.2. Οι ΣΒΑ θα έχουν αμεσότερες επιπτώσεις στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Οι ΣΒΑ βασίζονται μεν στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ), αλλά θα επηρεάσουν όλες τις χώρες. Έχουν δε παγκόσμιο χαρακτήρα και καθολική ισχύ. Ως εκ τούτου, όλες οι χώρες πρέπει να μοιραστούν την ευθύνη της επίτευξής τους. Οι ΣΒΑ συνδέονται στενά με τη Συμφωνία του Παρισιού: τουλάχιστον 13 ΣΒΑ κάνουν μεία της κλιματικής αλλαγής.

5.2.1. Ήδη, περισσότερες από 90 χώρες έχουν ζητήσει τη συνδρομή άλλων για να επιτύχουν τους ΣΒΑ. Οι ΣΒΑ βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης που διεξάγεται παγκοσμίως, στην προαγωγή της οποίας συμβάλλει η ΕΕ. Θα πρέπει να οδηγήσουν σε νέους τρόπους εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο — ευρύτερους, περισσότερο συμμετοχικούς και περισσότερο συμβουλευτικούς.

5.2.2. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον», που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2016 ⁽²⁰⁾, η οποία κάνει λόγο για πλήρη ενσωμάτωση των ΣΒΑ «στο ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής και στις τρέχουσες προτεραιότητες της Επιτροπής», όπως προβλέπει άλλωστε η Συνθήκη της Λισαβόνας ⁽²¹⁾. Οι ΣΒΑ «θα είναι μια οριζόντια διάσταση» για την εφαρμογή της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ. Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση, η ΕΕ «έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση» της εν λόγω ατζέντας. Θα υπάρξει στενή συνέργεια για την προαγωγή και εφαρμογή των ΣΒΑ, καθώς και για την προαγωγή των ευρωπαϊκών αξιών σε όλο τον κόσμο, παρότι οι ΣΒΑ δεν προάγουν άμεσα τη χρηστή διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου.

5.2.3. Ακόμη, οι ΣΒΑ υπερβαίνουν κατά πολύ τους ΑΣΧ ως προς το ότι προσδιορίζουν συγκεκριμένα τα εργαλεία ή τα «μέσα υλοποίησης» για την επίτευξη των συνολικά 17 ΣΒΑ, καθώς και των 169 ειδικά καθορισμένων στόχων τους. Συγκεκριμένη αναφορά στο εμπόριο περιέχουν 9 ΣΒΑ (σε σύγκριση με μόλις έναν ΑΣΧ).

5.2.4. Το εμπόριο και οι επενδύσεις καλούνται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην αποτελεσματική επίτευξη των ΣΒΑ, δεδομένου δε κυρίως ότι η ΔΗΕΕΑ εκτιμά ότι για την επίτευξη των στόχων αυτών θα πρέπει να διατίθενται κάθε χρόνο επιπροσθέτως **2,5 τρισεκατομμύρια** δολάρια ΗΠΑ, τα περισσότερα εκ των οποίων από τον ιδιωτικό τομέα. Όπως δήλωσε ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ, οι ΑΣΧ έχουν ήδη επιδείξει το «μετασχηματιστικό δυναμικό που διαθέτει το εμπόριο» ⁽²²⁾.

5.3. Το εμπόριο γεωργικών προϊόντων πρέπει επίσης να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση των περισσότερων ΣΒΑ, αν όχι όλων, σε καίριο μάλιστα βαθμό όσον αφορά τους Στόχους 2 (Πείνα/επισιτιστική ασφάλεια), 12 (Βιώσιμη κατανάλωση/ παραγωγή) και 15 (Υποβάθμιση του εδάφους).

5.3.1. Θα διαδραματίσει ακόμη ουσιαστικό ρόλο στην επίτευξη των Στόχων 1 (Φτώχεια/Υποσιτισμός), 8 (Βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς), 9 (Υποδομές), 10 (Μείωση των ανισοτήτων), 13 (Κλιματική αλλαγή), 3 (Ευημερία), 5 (Ισότητα των φύλων) και 7 (Ενέργεια). Θα πρέπει επιπροσθέτως να είναι σε πλήρη συνέργεια με άλλες μορφές δράσης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης.

⁽¹⁹⁾ Διάσκεψη των συμβαλλόμενων μερών της σύμβασης-πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (Παρίσι) (UNFCCC COP 21 — UN Framework Convention on Climate Change/Conference of the Parties).

⁽²⁰⁾ SWD(2016) 390 final

⁽²¹⁾ Άρθρο 21 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ.

⁽²²⁾ Ομιλία στα Ηνωμένα Έθνη, 21 Σεπτεμβρίου 2016.

5.4. Όπως σαφώς προσδιορίζεται στην υπουργική δήλωση του ΠΟΕ στο Ναϊρόμπι, το διεθνές εμπόριο μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη της αειφόρου, ισχυρής και ισόρροπης ανάπτυξης για όλους⁽²³⁾. Υπογραμμίζεται αφενός μεν ότι ο ΠΟΕ έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των ΣΒΑ, αφετέρου δε ότι αυτό θα ήταν πολύ δυσκολότερο χωρίς την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού πολυμερούς μηχανισμού εμπορίου.

5.4.1. Οι επιπτώσεις που θα έχουν στην κλιματική αλλαγή το εμπόριο και οι επενδύσεις στον τομέα της γεωργίας πρέπει να ληφθούν υπόψη. Οι διαπραγματεύσεις για την πολυμερή εμπορική συμφωνία για τα περιβαλλοντικά αγαθά (EGA — *Environmental Goods Agreement*) υπόσχονται μεν να αποτελέσουν σημαντικό βήμα για την ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στην πολυμερή εμπορική πολιτική, αλλά θα εξακολουθεί να χρειάζεται περαιτέρω πολυμερής δράση για την προώθηση μεγαλύτερης συνοχής.

5.4.2. Το διεθνές εμπόριο μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή μέσω της αύξησης της διαθεσιμότητας των τροφίμων και μέσα από την ενθάρρυνση των επενδύσεων και της οικονομικής μεγέθυνσης. Αντιθέτως, η προσφυγή σε μέτρα προστατευτισμού μπορεί να επιφέρει την κατάργηση της απαραίτητης ευελιξίας και να αναχαιτίσει την ανάπτυξη των περιφερειακών αγορών. Ωστόσο, στις εμπορικές συμφωνίες θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν αποτελεσματικά μέτρα, τα οποία θα εξασφαλίζουν στις λιγότερο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες ευρύτερα περιθώρια ανάληψης δράσης προκειμένου να προληφθεί η υπονόμευση της επισιτιστικής τους ασφάλειας ή η ανάπτυξη των αναδυόμενων γεωργικών τους τομέων.

5.5. Η ΕΕ είναι πρωτοπόρος στην ενσωμάτωση πτυχών σχετικών με την αειφόρο ανάπτυξη σε συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών. Από το 2010 έχει ολοκληρώσει επιτυχώς έξι ΣΕΣ, ξεκινώντας με τη Νότια Κορέα, καθώς και μία συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ), ενώ άλλες είναι εν αναμονή πλήρους επικύρωσης, όπως, μεταξύ άλλων, με τον Καναδά, τη Σιγκαπούρη και το Βιετνάμ. Σε αυτές περιλαμβάνονται ειδικά κεφάλαια για το εμπόριο και την αειφόρο ανάπτυξη (ΕΑΑ) υποστηριζόμενα από έναν κοινό μηχανισμό της κοινωνίας των πολιτών για την παρακολούθηση της εφαρμογής. Η ΕΟΚΕ έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε καθεμία από τις περιπτώσεις αυτές.

5.5.1. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει⁽²⁴⁾ παρόμοια κεφάλαια ΕΑΑ να περιλαμβάνονται στις τρέχουσες και μελλοντικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ όσον αφορά τις ξεχωριστές, αυτόνομες επενδυτικές συμφωνίες. Η συμφωνία TPP περιέχει με τη σειρά της συγκεκριμένα κοινωνικά και περιβαλλοντικά κεφάλαια.

5.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι πολλοί από τους «φτωχούς σε τρόφιμα» στον κόσμο είναι γεωργικοί εργάτες, η δε ανακούφιση της πείνας ορθώς αποτελεί βασικό μέρος των ΑΣΧ και πλέον του ΣΒΑ 2. Το 70 % των ανθρώπων αντιμετωπίζουν επισιτιστική ανασφάλεια ζουν σε αγροτικές περιοχές, εν μέρει λόγω της σταδιακής μείωσης των γεωργικών επενδύσεων και της χρονίως χαμηλής απόδοσης της γεωργικής παραγωγής στις φτωχές χώρες, αλλά και λόγω της απουσίας μιας αποτελεσματικής γεωργικής ή εμπορικής πολιτικής, η οποία δεν λαμβάνει δεόντως υπόψη τις ιδιαιτερότητες της γεωργικής παραγωγής (συμπεριλαμβανομένων των παραμέτρων του κλίματος, των πόρων, του ζωικού κεφαλαίου ή της αστάθειας της αγοράς). Στο σημείο αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εκτιμήσεις του FAO (*Food and Agriculture Organisation of the United Nations* — Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών), ιδίως όσον αφορά την κοινωνική προστασία.

5.6.1. Το εσωτερικό εμπόριο εντός της Αφρικής είναι χαμηλό — μεταξύ 10-15 % του συνόλου του αφρικανικού εμπορίου. Η ενίσχυση της ικανότητας των αφρικανικών χωρών να επεκτείνουν το εμπόριο γεωργικών προϊόντων, σε συνδυασμό με τους ΣΒΑ που καλύπτουν τις υποδομές, την περιφερειακή ολοκλήρωση και την εμβάθυνση των εσωτερικών αγορών, μεταξύ άλλων, μέσω της αύξησης της δευτερογενούς επεξεργασίας, θα είναι ουσιαστικής σημασίας ώστε να μπορέσει η Αφρική να συμμετάσχει θετικά στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων, καθώς και να ενισχύσει την επισιτιστική ασφάλεια.

6. Ο ρόλος της ΕΕ στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις σχετικά με το εμπόριο γεωργικών προϊόντων

6.1. Όπως φάνηκε από το Ναϊρόμπι, όπου παρά τις προβλέψεις συμφωνήθηκε μια σημαντική υπουργική δήλωση, η ΕΕ βρίσκεται σε ισχυρή θέση για να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις σχετικά με το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Τούτο βασίζεται στην επικρατούσα αντίληψη για τον ηγετικό ρόλο της ΕΕ στην προαγωγή τόσο της βιωσιμότητας όσο και της ανάπτυξης (τον ρόλο που διαδραμάτισε στο Ναϊρόμπι) και, λόγω των παλαιότερων μεταρρυθμίσεων της ΚΠΠ, η ΕΕ δεν θεωρείται πλέον ότι κρατά ως επί το πλείστον αμυντική στάση.

6.1.1. Σύμφωνα με τη νέα ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ΕΕ δεσμεύεται «να πρωτοστατήσει» στην υλοποίηση των ΣΒΑ, καθώς και της συμφωνίας του Παρισιού. Όλες οι εμπορικές πρωτοβουλίες της ΕΕ πρέπει πλέον να πληρούν τις απαιτήσεις που θέτουν αυτές οι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους συμφωνίες.

⁽²³⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm

⁽²⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 268 της 14.8.2015, σ. 19.

6.2. Η Επιτροπή προέβη επίσης στην εκπόνηση μελέτης για τον αντίκτυπο των μελλοντικών εμπορικών συμφωνιών στον γεωργικό τομέα ⁽²⁵⁾, στην οποία εξετάζονται 12 μελλοντικές ΣΕΣ, καθώς και οι δυνατότητες των ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων στην παγκόσμια αγορά. Δεν κατέστη δυνατό, ωστόσο, να καλύψει το πλήρες φάσμα των γεωργικών προϊόντων, ούτε των επεξεργασμένων τροφίμων γενικότερα. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδέχεται ότι η εν λόγω μελέτη είναι ελλιπής, δεδομένου ότι, στην αξιολόγηση που περιέχεται σε αυτήν, δεν συνυπολογίστηκαν οι μη δασμολογικοί φραγαμοί, οι οποίοι έχουν, σε κάθε περίπτωση, καθοριστικό αντίκτυπο στο εμπόριο.

6.2.1. Προκειμένου να μπορέσει η Επιτροπή να χαράξει ολοκληρωμένη και αποτελεσματική στρατηγική στον τομέα του εμπορίου γεωργικών προϊόντων, η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να διευρυνθεί και να εκπονηθεί ολοκληρωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει η εφαρμογή των ΣΒΑ και της συμφωνίας των Παρισίων στη γεωργία της ΕΕ, καθώς και περαιτέρω εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν στη γεωργία ολόκληρης της ΕΕ οι πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα του εμπορίου παγκοσμίως. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να καλυφθούν οι πρόσφατες ΣΕΣ της ΕΕ και, μεταξύ άλλων, οι έμμεσες εξελίξεις, όπως οι περιπτώσεις στις οποίες η υποτίμηση των νομισμάτων των εταίρων είχε σημαντικό αντίκτυπο.

6.2.2. Θα πρέπει να συμπεριληφθούν συμφωνίες που συνήφθηκαν πριν από την ανακοίνωση του 2006 «Η Ευρώπη στον κόσμο» ⁽²⁶⁾, και συγκεκριμένα οι συμφωνίες με τη Νότια Αφρική, το Μεξικό και τη Χιλή, ιδίως μάλιστα από τη στιγμή που επίκειται η αναθεώρηση των δύο τελευταίων.

6.3. Κατά την εκπόνηση των εν λόγω εκτιμήσεων επιπτώσεων, η Επιτροπή πρέπει να έχει υπόψη την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι αγρότες επωφελούνται ισότιμα από τις συναφείς εμπορικές συμφωνίες. Οι αγρότες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη σίτιση όχι μόνο του πληθυσμού της περιοχής τους, αλλά και του τάχιστα αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού. Η διατήρηση βιώσιμων αγροτικών κοινοτήτων μέσω του περιορισμού, στο μέτρο του δυνατού, της εγκατάλειψης της ευρωπαϊκής υπαίθρου είναι ζωτικής σημασίας.

6.3.1. Ζωτικής σημασίας κρίνεται επίσης η εφαρμογή αποδοτικών, από πλευράς πόρων, γεωργικών πρακτικών. Είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η διαχείριση των πόρων και η πρόσβαση σε αυτούς με την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας και της ανθεκτικότητας των μικροκαλλιεργητών στην κλιματική αλλαγή, καθώς και με την αύξηση των δεξιοτήτων και της παραγωγικότητας εδαφών οριακής απόδοσης.

6.4. Ο κίνδυνος που εγκυμονεί η κλιματική αλλαγή για τη γεωργία είναι πραγματικός. Σε παγκόσμια κλίμακα, οι εδαφικοί και υδάτινοι πόροι είναι πεπερασμένοι, οι μακροπρόθεσμες μεταστροφές στις συνθήκες καλλιέργειας προκύπτουν ως αποτέλεσμα εξαιρετικά ακραίων κλιματικών καταστάσεων, και η αστάθεια των τιμών διαρκώς επιτείνεται. Η ύπαρξη ισχυρού και βιώσιμου γεωργικού τομέα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση ή την αύξηση της σταθερής και εξασφαλισμένης παροχής ασφαλών για την υγεία τροφίμων. Το εμπόριο συμβάλλει βεβαίως στην άμβλυση των ανισορροπιών που εντοπίζονται σε επίπεδο ζήτησης και προσφοράς, προάγοντας την αποδοτική χρήση των πόρων και αυξάνοντας τις εμπορικές ευκαιρίες και την οικονομική ανάπτυξη, και συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, εισοδήματος και ευημερίας στις αγροτικές περιοχές.

6.4.1. Η «μεσαία τάξη», η οποία εκτιμάται ότι θα αυξηθεί παγκοσμίως κατά περίπου δύο δεκατομμύρια μέχρι το 2030, θα θελήσει επιπλέον να απολαμβάνει εύρος επιλογών και ποικιλία στα τρόφιμα που καταναλώνει, κάτι που δεν είχε στο παρελθόν. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, αύξηση της ζήτησης για πρωτεΐνες και άλλα γεωργικά προϊόντα.

6.4.2. Σημαντική είναι στο πλαίσιο αυτό η δήλωση που διατυπώθηκε στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διάσκεψης για την ανάπτυξη της υπαίθρου στο Κορκ της Ιρλανδίας (Cork 2.0). Οι αγρότες είναι οι φύλακες των εδαφικών και λοιπών αγροτικών πόρων, με την καλή διαβίωση των ζώων να συνιστά ταυτόχρονα θεμελιώδες μέλημα. Σχετική με το θέμα αυτό είναι η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Ολοκληρωμένη παραγωγή στην ΕΕ* ⁽²⁷⁾.

Βρυξέλλες, 23 Φεβρουαρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²⁵⁾ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103602/lb-na-28206-en-n_full_report_final.pdf

⁽²⁶⁾ COM(2006) 567 τελικό

⁽²⁷⁾ EE C 214 της 8.7.2014, σ. 8.